

Zaļākai uzņēmējdarbībai Eiropā



Projekta pieeja



Līdzfinansē
Eiropas Savienības programma
"Erasmus+"

Šis projekts tika finansēts ar Eiropas Komisijas atbalstu. Šī publikācija atspoguļo vienīgi tās autora viedokli, un Komisija neuzņemas atbildību par tajā ietvertās informācijas jebkāda veida turpmāku izmantošanu

ZAĻĀKAI UZŅĒMĒJDARBĪBAI EIROPĀ

1. Projekta pieeja

Projekta "Zaļākai uzņēmējdarbībai Eiropā" ideja radās kā projekta partneru atbilde nepieciešamībai attīstīt videi draudzīgu ekonomiku Eiropā. Projekta mērķis ir aktualizēt zaļās ekonomikas idejas un veicināt uzņēmējdarbību, kas radītu jaunas darba vietas un atveseļotu vidi. Tas uzlabos skolu spējas mācīt jauniešiem līdzdalībai zaļās ekonomikas veidošanā nepieciešamās pamatprasmes un stiprinās sadarbību starp skolu un darba tirgu.

Zaļās uzņēmējdarbības galvenais uzsvars ir atbildība par savām izvēlēm. Jūtot atbildību par savu apkārtējo vidi, par to, kas esi un ko dari, cilvēks var atklāt izdevību vai brīvu nišu tirgū vai vienkārši savā darbā atrast ilgtspējīgākus risinājumus. Tieši šī pozitīvi aktīvā attieksme raksturo zaļo uzņēmējdarbību. Tā ir pamats uzņēmējiem, kas sāk biznesu, lai radītu vai piedāvātu precī, pakalpojumu vai procesu, kas dod labumu videi.

Projekts ir veidots, balstoties uz konkrētām idejām:

- Uzņēmējdarbība, kas atjauno dabu.
- Pārveidojoša, nevis papildinoša mācīšanās.
- Fokuss uz attieksmēm un kompetencēm, kas panāk pozitīvas izmaiņas.
- Identificēt jaunas iespējas zaļai uzņēmējdarbībai.
- Veidot saiknes un saskatīt visu sistēmu, nevis tikai daļas.

Ir skaidrs, ka pašreizējie ilgtspējības risinājumi ir nepietiekami - otrreizējā pārstrāde, energoefektivitāte un izejvielu samazināšana var ierobežot cilvēces ietekmi uz dabu, bet ne pilnībā, un iespējamus ietaupījumus izdzēs lielāks patēriņš. Dabas vides nepārtrauktā degradācija ir labi dokumentēta (1). Turpretim ir jaunas biznesa un ražošanas pieejas, kas balstās uz tādiem pašiem principiem, kādi valda dabā un ir dabu atveseļojošas: no šūpuļa līdz šūpulim pieeja (aprites ekonomika) (2), zilā ekonomika (3), biomimikrija (4). Tās izaicina biznesa pasauli un politikas veidotājus, bet vēl nav plaši izplatītas.

Projekts veidots, balstoties uz šo pieeju galvenajiem principiem.

Galvenais izaicinājums projektam ir: radīt mācīšanos, kas maina esošo priekšstatu par «darīt mazāk sliktā» uz «darīt labu». Projekta izaicinājums ir izteikts tā pedagogiskajā pieejā. No vienas puses ir zināšanas, prasmes un kompetences, kas atbalsta pāreju uz dabu atjaunojošu sabiedrību un ekonomiku. Instrumentālā mācīšanās pieeja šajā gadījumā ir efektīva. No otras puses, projekts cenšas piedāvāt pārveidojošu mācīšanos, kas pieprasa personīgo līdzdalību. Tam nepieciešamas negaidītiem rezultātiem atvērtas mācību programmas un skolotāji, kas ir gatavi ļaut skolēniem atrast pašiem savus ceļus. Mums ir jāizaicina pastāvošie domāšanas paradumi un pasaules skatījumi, kas ir izrādījušies neilgtspējīgi.

2. Uzņēmējdarbības izglītība

Uzņēmējdarbības izglītība veicina uzņēmējdarbības mentalitāti sabiedrībā, uzņēmējdarbības izaugsmi un radošā potenciāla un esošo zināšanu un prasmju efektīvāku izmantošanu (5). ES Mūžizglītības kompetenču ietvars iniciatīvas un uzņēmējdarbības apziņu definē kā: *indivīda spēju idejas pārvērst darbībā. Tas ietver radošumu, inovāciju un riska uzņemšanos, kā arī spēju plānot un vadīt projektus, lai sasniegtu mērķus* (6).

Uzņēmējdarbības izglītības nozīmīgums uzsvērts arī stratēģijās «Eiropa 2020» (2009) un «Izglītība un apmācība 2020» (2009), definējot to kā pamatkompetenci un vienu no galvenajām politikas prioritātēm, kas iedrošina un apraksta stratēģisko pieeju ikviena iedzīvotāja uzņēmējdarbības lietpratības uzlabošanai.

Uzņēmējdarbības izglītības mērķis ir veicināt radošumu, inovācijas un pašnodarbinātību un tā var ietvert sekojošus elementus:

- Attīsta personīgās īpašības un prasmes, kas veido pamatu uzņēmēja mentalitātei un uzvedībai (radošs, iniciatīva, gatavība uzņemties risku, autonomija, pašpaļāvība, līderība, komandas gars u.c...).
- Veicina skolēnu izpratni par pašnodarbinātību un uzņēmējdarbību kā iespējamām karjeras izvēlēm.
- Darbs pie konkrētiem uzņēmējdarbības projektiem un aktivitātēm.
- Nodrošina noteiktas biznesa prasmes un zināšanas par to, kā uzveidot un veiksmīgi vadīt uzņēmumu (7).

Uzņēmējdarbības izglītībai ir divas atšķirīgas līnijas: viena ir būt komerciālā darbībā iesaistītam uzņēmējam (šaurā), un otra ir uzņēmējdarbības izglītība jeb uzņēmējdarbīga uzvedība, uzņēmējdarbības zināšanas, prasmes un kompetences, bez obligātas iesaistīšanās komerciālā aktivitātē (plašā). Projekta pieeja koncentrējas uz plašo uzņēmējdarbības izglītības definīciju. Projekts vērsts uz uzņēmējdarbības izglītību, kas ir:

- Personības attīstība: veidot pašapziņu, veicināt un iedvesmot darbību zaļās ekonomikas veidošanai.
- Uzņēmējdarbības prasmju attīstība: sociālās prasmes, sakaru veidošana, radoša problēmu risināšana, izdevību meklēšana, grupas vadīšana, kopienas sadarbība.

3. Zaļā ekonomika

ANO Zaļās ekonomikas iniciatīva (UNEP) (8) definē zaļo ekonomiku kā tādu, «kas uzlabo cilvēku labklājību un sociālo vienlīdzību, vienlaikus būtiski mazinot apdraudējumus videi. Vienkāršāk izsakoties, zaļā ekonomika rada zemas oglekļa dioksīda emisijas, efektīvi izmanto resursus un ir sociāli iekļaujoša».

Tradicionāli zaļo ekonomiku raksturo aktivitātes, kas samazina oglekļa dioksīda izmešus un piesārņojumu, uzlabo enerģijas un resursu izmantošanas efektivitāti un novērš bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmas pakalpojumu samazināšanos. Turklāt šādas investīcijas atbalsta un veicina mērķtiecīgi izdevumi, politikas un juridiskā regulējuma izmaiņas. Šī pieeja ir izteikta kā “kaitēt mazāk”. Pierādījumi liecina, ka šī pieeja nenodrošina pietiekamas pārmaiņas nedz dabiskās pasaules atjaunošanā, nedz trūcīgajiem, kam nepieciešama ekonomiskā izaugsme (9, 10).

Tradicionālā pieeja ir balstīta uz lineāru domāšanu un to, kā šo sistēmu padarīt efektīvāku. Rezultātā radītās stratēģijas ietver otrreizējo pārstrādi, energoefektivitāti un izmešu samazināšanu.

Atbalstu gūst alternatīvas pieejas, kas ir balstītas uz dabisko sistēmu principiem. Dažkārt dēvētas par aprites ekonomiku, tās ietver vairākas pieejas:

No šūpuļa līdz šūpulim - cenšas radīt ražošanas tehnoloģijas, kas ir nevis vienkārši efektīvas, bet gan nerada atkritumus vispār. Šai modelī visi materiāli tiek uztverti kā tehnoloģiskas vai bioloģiskas izejvielas. Tehnoloģiskās izejvielas var pārstrādāt vai izmantot atkārtoti, nezaudējot to kvalitāti, un bioloģiskās - kompostēt vai patērēt. Pretstatā «no šūpuļa līdz kapam» apzīmē uzņēmumu, kas uzņemas atbildību par atbrīvošanos no izmantotajiem produktiem, bet ne vienmēr tā sastāvdaļas atgriezt atpakaļ ražošanā (11, 12).

Zilā ekonomika ir atvērta kustība, kas apkopo konkrētus piemērus, kā «izmantojot kaskādes sistēmās pieejamos resursus, viena produkta atlikumi kļūst par izejvielu un rada jaunu naudas plūsmu». Balstoties uz 21 pamatprincipu Zilā ekonomika uzstāj uz vietējās vides īpašību noteiktiem risinājumiem, uzsverot gravitāciju kā galveno enerģijas avotu (13).

Biomimikrija ir inovāciju pieeja, kas veido ilgspējīgus risinājumus cilvēces izaicinājumiem, atdarinot dabas laika gaitā pārbaudītus modeļus un stratēģijas. Mērķis ir radīt produktus, procesus un politiku - jaunus dzīves veidus -, kas ir labāk piemēroti dzīvei uz Zemes ilgākā periodā (14).

Balstoties uz šo, projekts zaļo ekonomiku definē kā:

Pieeja sabiedrības vajadzību nodrošināšanai, kas atjauno dabisko kapitālu, no kā tā ir atkarīga; kas dod lielāko labklājības un sociālās vienlīdzības uzlabojumu; un kurā cilvēku sabiedrība skatīta vienotībā ar dabas pasauli.

Izmantotā literatūra

1. <http://www.stockholmresilience.org/21/research/research-programmes/planetary-boundaries.html> un <http://www.eea.europa.eu/soer>
2. <http://www.sustainabilitydictionary.com/cradle-to-cradle/>
3. <http://www.blueeconomy.eu/>
4. <http://biomimicry.org/what-is-biomimicry/#.VqIgyE-vu5s>
5. Entrepreneurial Learning: A Key Competence Approach from <http://www.seecel.hr/UserDocsImages/isced-1>
6. EU Key Competences from http://ec.europa.eu/education/policy/school/competences_en.htm
7. European Commission; Best Procedure Project: 'Entrepreneurship In Higher Education, Especially in Non-Business Studies' Final Report of the Expert Group (Brussels, March, 2008)
8. <http://www.unep.org/greeneconomy/AboutGEI/WhatisGEI/tabid/29784/Default.aspx>
9. <http://www.stockholmresilience.org/21/research/research-programmes/planetary-boundaries.html>
10. <http://www.eea.europa.eu/soer>
11. <http://www.sustainabilitydictionary.com/cradle-to-cradle/>
12. <http://www.mcdonough.com/speaking-writing/the-cradle-to-cradle-alternative/#.VqleLO-vu5s>
13. <http://www.blueeconomy.eu/>
14. <http://biomimicry.org/what-is-biomimicry/#.VqIgyE-vu5s>